

Slovenski dom

Polstina plačana v gotovini

Leto III

Štev. 254.

V Ljubljani, sreda 9. novembra 1938.

Leto III

Ob 20 letnici prve narodnosocialistične revolucije:

Hitler je v svojem govoru snoči zahteval od Francije in Anglije samo - kolonije

München, 9. novembra. o. Hitler je snoči v kleti pivovarne Bürgerbräu imel velik govor za proslavo 20 letnice narodno-socialistične revolucije v Münchnu leta 1923. V njem je naprejel primerjal Nemčijo iz leta 1923 z Nemčijo leta 1938 in dejal, da je tedaj nemški narod bil zlomljen zaradi poraza na bojiščih in zaradi notranjega razkola. Počastil je spomin maršala Ludendorfa, ki se je najmočnejše upiral v tedanjem polomu in propadu in je leta 1923 korakal v narodno-socialističnih vrstah ob münchenski revoluciji. Narodno-socialistična stranka se je potem morala trdo bojevati, da je ustvarila sedanjo Nemčijo. Ti napori so bili prehud, da bi se Nemci zdaj dali ujeti kakim zapeljivim glasovom. Nemški narod je danes previden v vseh skušnjah sveta, ker so ga spametovale skušnje leta 1918.

Potem je Hitler dejal: »Hvaležni bomo, če bomo videli, da hočejo voditelji Francije in Anglije živeti v prijateljstvu z nemškim ljudstvom. Hočemo pa najprej sporazuma glede kolonij, katerih smo bili oropani s protizakonitimi pretevezami. Nemški narod od teh dveh držav ne zahteva drugega kakor kolonije.«

S tem je Hitler uradno izrekel in poudaril nemško zahtevo po vrnitvi kolonij, katere je Nemčija izgubila ob koncu svetovne vojne. Nato je hudo napadel angleške opozicijske voditelje in jih obdolžil, da hujskajo na vojno. »Nemčija mora iz tega dejstva izvajati posledice, zakaj v tako imenovanih demokratičnih državah se lahko zgodi, da ti ljudje pridejo danes ali jutri na oblast. Če voditelji angleške opozicije pravijo, da hočejo vojne z nemškim narodom, marveč da hočejo Nemčiji dati samo protihitlerjevo vlado, potem izjavljam,

da ti gospodje nimajo pravice tega govoriti. Govoriti o tem smem samo jaz. Kak angleški Churchill ima kakih 15—18.000 glasov, jaz pa jih imam 40 milijonov. Nemčija je vsak čas pripravljena na mir, toda prav tako tudi na obrambo. Hitler je nato zavračal obdolžitve, da je Nemčija letos uničila dve demokratični državi. Res je, da je uničila dve diktaturi in sicer Schuschniggovo in Benešovo. Hitler je pričakoval, da bi se to zgodilo na demokratični način, toda ni bilo tako.

Angleški parlamentarci naj se v srednjeevropske zadeve ne mešajo, ker jih ne razumejo, marveč naj rajši obračajo svojo pozornost na Palestino, kjer ni govora o kaki demokraciji, marveč samo o sili. Svoj govor je Hitler končal s pozivom, naj vsi Nemci spričo teh dejstev se glasneje izpovedujejo svojo trdno vero v moč nemškega ljudstva in v večno Nemčijo.

Vesti 9. novembra

Knez namestnik Pavle se je včeraj vrnil z uradnega obiska v Romuniji, kjer je imel važne posvete z romunskim kraljem.

Novo japonsko družbo za gospodarsko izkoriščanje tistih kitajskih pokrajin, ki so pod japonsko oblastjo, so ustanovili v Tokiu. Ta družba ima 20 milijonov funtov šterlingov (pet milijard dinarjev) osnovnega kapitala.

2500 bodal, 1700 samokresov in 20.000 krogel je našla berlinska policija v zadnjih preiskavah pri Judih v Berlinu. Vsi Judje, ki so imeli orožje, bodo postavljeni pred sodišče in strogo kaznovani.

Švedska vlada bo začela v kratkem pogajanja z nacionalistično Španijo in vzpostavila z njo redne politične in trgovske odnose.

Italija je preklela vse ukrepe, ki jih je izdala poleti za omejitev turistickega prometa s Francijo.

Predsednik turške republike Kemal Atatürk je spet hudo zbolel tako, da se boje za njegovo življenje.

Francoskega zunanjega ministra Bonnet hudo napada pariški dnevnik »Figaro« in mu očita, da hoče odstopiti Nemčiji pokrajini Kamerun in Togo, s čimer bi Francija izgubila zvezo med svojimi posesti v Afriki.

V madžarski poslanski zbornici so včeraj sprejeli zakon o priključitvi slovaških pokrajin k madžarski državi. Pri tem so poslanci priredili velike manifestacije predsedniku vlade Imredu, Hitlerju in Mussoliniju.

Do velikih demonstracij proti judovskim profesorjem je prišlo na medicinskem oddelku v Bratislavi, ko so se začela predavanja v zimskem polletju.

Novi francoski finančni minister Reynaud je že pripravil celo vrsto izrednih finančnih in gospodarskih ukrepov, ki jih bo vlada razglasila prihodnje dni.

Sestanek štabnih načelnikov iz Balkanske zveze bo 15. novembra v Atenah.

Brezposelnost v Angliji se je od lanskega leta zelo povečala. Število brezposelnih znaša po uradnih podatkih 1.781.000, kar je za 400.000 več kakor lani oktobra.

Praški nadškof, kardinal Kašpar je včeraj zjutraj odpotoval v Rim poročati sv. očetu o zadevah svoje nadškofije.

Dve italijanski bojni ladji najmoderneje vrste sta se odpravili na pot okoli sveta. Pot bo dolga okrog 50.000 km in ju bosta ladji končali v osmih mesecih. Potovanje je predvsem propagandnega značaja.

O razmerju Cerkev do fašizma in judovstva je govoril italijanski minister Farinacci predvčerajšnjim v Milanu in dejal, da hoče Judje ter framasoni Cerkev izrabiti za boj proti fašizmu.

Zastopniki tujega tiska v Berlinu so predvčerajšnjim priredili pojedino, katere se je udeležil ves diplomatski zbor in zastopniki nemškega zunanjega ministrstva z zunanjim ministrom Ribbentropom na čelu. Slavnostni nagovor je imel papeški nuncij Orsenigo, ki je poudaril zaslug, katero ima sporazum v Münchnu za svetovni mir.

Tajnik nemškega poslanstva v Parizu Rat, na katerega je pred dvema dnevoma streljal neki poljski Jud, bo najbrž umrl, ker so vsi prenosil krvi bili brezuspešni.

Poveljstvo angleške mornarice je v veliki zadregi, ker mu češkoslovaške železarnice v Vitkovcih ne morejo dobaviti jeklenih plošč za oklep najmoderneje, ogromne bojne ladje »Kralj Jurij VI.«, ki bi morala biti še letos v glavnem končana. Tovarne v Vitkovcih ne morejo naročila izvesti, ker ne dobivajo surovin iz rudnikov, ki so zdaj pripadli Poljski.

Angleškega kralja in kraljico bo na obisk v Združene države in Kanado spremljal predsednik vlade Chamberlain, tako poročajo nekateri londonski listi, čeprav ta vest ni zelo verjetna, ker bi predsednik vlade težko mogel zapustiti državo za tako dolgo.

Judje so Nemce naučili kaditi, da bi tako uničili nemško pleme, ker tobak zmanjšuje plodnost nemških žena. Tako je govoril v Münchnu znani voditelj protijudovske borbe v Nemčiji Julius Streicher.

Ljudsko štetje bodo izvedli v Italiji zadnjega decembra letos. Kakor znano, imajo v Italiji ljudsko štetje vsakih pet let.

Rezultati poljskih parlamentarnih volitev, ki so bile v nedeljo, do sedaj še niso v celoti znani. Vlada bo do 11. t. m. imela še čas, da si te rezultate še bolj podrobno ogleda in jih razvrsti. Dejstvo je le to, da se je volitev udeležilo 60% volivcev.

Požarna katastrofa v norveški prestolnici Oslo, o kateri smo že včeraj poročali, je nastala v četrtem nadstropju palače, tam, kjer se je nahajal fotografski atelje. Fotograf je proslavljal svoj obilni jubilej in povabil za to priliko večjo družbo. Tik pred odhodom se je družba hotela fotografirati, pri čemer je fotograf porabil za razsvetljavo magnezij. Iz tega je najbrž tudi nastal ogenj, ki je zahteval 30 smrtnih žrtev, med njimi tudi znano norveško pevko Karin Brandt.

Radjsko postajo, ki je bila do sedaj v Košicah, je dala slovaška vlada demontirati in prenesti v nek bližnji kraj.

Belgijska vlada, kateri predseduje socialist Spaak, je spet zašla v krizo. Socialistične organizacije so namreč izglasovale resolucijo, v kateri se izražajo proti temu, da bi vlada poslala v Burgoz k generalu Francu svojega diplomatskega agenta. Tako so nastala nasprotja med katoliki in liberalci na eni strani in med socialisti na drugi strani, čeprav vse te tri stranke tvorijo vladno koalicijo.

Francoski finančni minister Paul Reynaud je včeraj zbral potrebne podatke o stanju financ, nakar je začel izdelovati svoj obnovitveni gospodarski načrt. Računajo, da bo finančni minister še do konca tega tedna zbral potrebne podatke, sestavil besedilo uredb z zakonsko močjo, nakar bi jih že v soboto prinesel uradni list francoske vlade. Predhodno mora na te odredbe dobiti pristank vlade, v prvi vrsti pa predsednika vlade Daladiera.

Francoski listi zahtevajo izgon tujcev iz Francije

Pariz, 9. novembra. o. Zaradi atentata na tajnika nemškega poslanstva v Parizu zahteva ves dostojni francoski tisk ostre in odločne ukrepe proti tujcem, ki izrabljajo francosko gostoljubnost. »Tempsc« piše, da sme biti od zdaj vstop v Francijo dovoljen samo tistim tujcem, ki bodo izpolnili vse določene moralne in pravne pogoje. Vso množico zločincev, političnih agitatorjev in sumljivih ljudi pa je treba iz Francije takoj izgnati. Francija ne sme biti več pribežališče raznih političnih izgnancev, ki žive na francoske stroške, ustvarjajo nezadovoljstvo med francoskimi sloji in so krivci političnega sovražstva ter krvavih spopadov. V Franciji je zdaj tri milijone tujcev, ki pomenijo stalno narodnostno in politično nevarnost za francoski narod ter povzročajo spore z drugimi državami.

Pred združitvijo političnih strank na Slovaškem

Bratislava, 9. novembra. AA. ČTK. Pod predstvom slovaškega ministrskega predsednika dr. Tisa so se zbrali zastopniki slovaške ljudske stranke, republikanske agrarne stranke in obrtniške stranke. Na tem sestanku so govorili o združitvi vseh političnih sil na Slovaškem. Predstavniki teh strank so se včeraj popoldne spet ponovno sestali. Vladno glasilo »Slovak« napoveduje skorajšnjo demobilizacijo vojske na Slovaškem.

Francoski se boje za svoje kolonije

Pariz, 9. novembra. o. Zaradi nemških zahtev po vrnitvi bivših kolonij in zaradi glasov, da namerava francoska vlada odstopiti Nemčiji nekaj njenih bivših posestev v Afriki, je sloviti maršal Franchet d'Esperey izdal proglas, v katerem pravi: »Francoska svetovna država je 18 krat toliko kakor evropska Francija. V njej prebiva 70 milijonov ljudi, ki kupujejo od Francije letno za 80 milijard frankov blaga. Svoj imperij si je pridobil francoski narod sam in ga plačal s krvjo svojih sinov ter ga izoblikoval s svojo delavnostjo in silo. Zato francoski narod ne sme pustiti, da bi se ta velika dediščina, ki jo je dobil od svojih prednikov, zmanjšala in je ne sme žrtvovati na ljubo nikomur.«

Maršalov razglas so včeraj nabili v Parizu in po vseh večjih francoskih mestih. V Parizu so ustanovili »Odbor za varstvo velike Francije«, kateremu je predsednik maršal sam. Odbor ima nalogo s propagando vzbujati zanimanje za čezmorske francoske pokrajine in odbijati vse napade na francoski imperij.

Zabukovšek priznal Umorjenka je Ivanka Zakrajšek

Ob zaključku lista smo prejeli iz Celja poročilo, da je Zabukovšek, o katerem poročamo na drugem mestu, priznal, da je umoril ob Voglajni Ivanka Zakrajšek, za katero dozdaj niso mogli ugotoviti, kdo da je. Rojena je bila l. 1896. v čabarskem okraju. Tako je zdaj ugotovljena tudi identiteta umorjenke in najden pravi morilec.

Angleškemu parlamentu so baje že šteti dnevi, tako poročajo nekateri angleški listi, ki pristavljajo, da bodo nove volitve bržkone že januarja ali februarja. Razpust parlamenta pa je odvisen od stališča, kakor ga bo parlament zavzel do vladnih načrtov za preobnovo narodne obrambe in do politike, ki jo vodi predsednik vlade Chamberlain.

Japonska in Francija se pogajata za ukinitve dobavljanja orožja iz francoske Indokine maršalu Čangkašeku. Privikrat se je zgodilo, da je japonska vlada zavrnila pisanje tokijskega časopisa, ki je obtoževalo Francijo, da z vsemi sredstvi in silami podpira tihotapstvo orožja na Kitajsko. Uradno pravijo, da potekajo pogajanja med obema državama v popolnem prijateljstvu.

Angleška vlada misli reorganizirati proizvodnjo v letalski industriji tako, da bi vsako leto izdelali 4000 novih letal. V prvi vrsti hoče vlada obvarovati pred zračnimi napadi London.

Ze tri dni neprestano bombardirajo in obstreljujejo Madrid španski nacionalisti. V zadnjih dneh so ta bombardiranja zahtevala 117 smrtnih žrtev. V tekočem letu je bilo v Madridu porušeni nad 14.000 stavb.

Volitve v Združenih državah

40 milijonov Amerikancev za Rooseveltovo politiko - ali proti njej

Newyork, 9. nov. V Združenih državah so bile včeraj volitve 435 poslancev, delne volitve senatorjev in volitve številnih guvernerjev v posameznih zveznih državah. Čeprav volitvi izidi še niso natančno znani, poročajo, da je demokratska stranka, ki jo vodi predsednik Roosevelt, ohranila večino v poslanski zbornici in v senatu. Demokrati so v poslanski zbornici imeli zdaj 328 mest, dasi je republikanska stranka, ki se bori zlasti proti Rooseveltovi gospodarski politiki, precej napredovala.

Skupno je včeraj glasovalo pri parlamentarnih volitvah 40 milijonov volivcev. Roosevelt je oddal svoj glas v newyorškem okraju Hydeparku. Končni rezultati volitev bodo znani danes popoldne. S posebnim zanimanjem pričakujejo izida v državah Newyork, Pensilvanija, Ohio in Kalifornija, kjer so

bile volivne borbe za Rooseveltovo politiko in proti njej najbolj ogorčene.

Po prvih volivnih rezultatih je mogoče ugotoviti tu in tam lokalni uspeh republikanske stranke, toda republikanski uspeh je v glavnem nepomembnega značaja. Na jugu je že prodrlo 70 demokratov.

Guverner države Newyork, demokrat Lehman, vodi po doslej znanih podatkih z 272.070 glasovi proti republikanskemu kandidatu Deweyu, ki je zbral zase 250.183 glasov.

Po zadnjih podatkih so bili znani naslednji izidi: demokratska stranka je dobila 138 poslancev, republikanci 44. Senatorjev so demokrati dobili 56, republikanci 14. Vsega skupaj napovedujejo republikanski stranki kakih 60 novih poslancev.

Anglija pripravljena na obisk romunskega kralja

London, 9. nov. o. Angleška vlada je končala že vse uradne priprave za obisk romunskega kralja Karola v Londonu. Pri tem obisku bo prišlo do važnih sklepov glede angleškega gospodarskega in političnega sodelovanja v Romuniji in v ostalih balkanskih državah.

Romunski kralj Karel bo obiskal London v času od 15. do 18. t. m. Kralj bo odpotoval iz Bukarešte 12. t. m. in se peljal v London skozi Pariz. Po končanem uradnem obisku bo kralj Karel ostal še nekaj časa zasebno v Londonu, nakar bo za ne-

kaj dni obiskal tudi Pariz. Za zdaj še ni gotovo, če bo kralja Karla spremljal zunanji minister Petresco Comnen.

Včeraj je v angleški poslanski zbornici govoril ministrski predsednik Chamberlain in je med drugim izjavil:

»Prepričan sem, da bo ta visoki dom z zadovoljstvom vzel na znanje sporočilo, da sta romunski kralj Karel II. in francoski predsednik republike Lebrun povabljeni, da v kratkem prideta na obisk v Anglijo.« Zbornica je to izjavo z navdušenjem sprejela.

Posledica sporazuma velesil v Münchnu:

Pred nenapadno pogodbo med Nemčijo in Francijo

Začetek rednega razmerja med Francijo in Italijo

Pariz, 9. nov. o. Novi francoski poslanik v Berlinu Coulondre bo nastopil novo službo konec tedna. Takoj po njegovem prihodu v Berlin se bodo začela posvetovanja za sklenitev nenapadalne pogodbe med Francijo in Nemčijo. Uvod v sklenitev pogodbe bo skupna izjava Nemčije in Francije, podobna izjavi, ki sta jo Hitler in Chamberlain podpisala v Münchnu. Zanimajo pa vesti, da bi do sklenitve nenapadalne pogodbe prišlo 11. novembra, ko bodo v Nemčiji in Franciji praznovali sklenitev premirja pred 20 leti.

Rim, 8. nov. AA. DNB: Veleposlanik Francoisa Poncet je prednočnim dospel na svoje novo službeno mesto v Rim in takoj po svojem prihodu sprejel zastopnike francoskega tiska ter jim v kratki izjavi poudaril, da francoska vlada želi ureditev odnosov z Italijo. To je dokazala s tem, da je njega poslala v Rim. Posvečil se bo tej nalogi, ki naj koristi obema narodoma in evropskemu miru. To naj bo posledica sporazuma v Münchnu in v blagor vsem narodom.

Preobrat na južnokitajskem bojišču:

200.000 Kitajcev oblega Kanton

Kitajska vojska je že zasedla predmestja nedavno izgubljenega Kantona

Sanghaj, 9. novembra. o. Po kitajskih vesteh je protinapad kitajske vojske na Kanton uspel in so kitajski oddelki včeraj zasedli zunanja predmestja, od koder prodirajo proti središču mesta. Kitajski oddelki, ki oblegajo Kanton, štejejo nad 200.000 vojakov, proti katerim imajo Japonci v Kantonu samo 25.000 mož.

Cungking, 8. nov. AA. (Reuter) Japonski prednji oddelki, ki prodirajo iz Pučija na Čangsu, so prispeli do Liulina, 20 milj južno od Pučija. Po dvodnevni bitki, v kateri sta obe strani imele težke izgube, so bila izpraznjena nekatera mesta, kakor Hianghan in Sangeicuan, ki ležita tudi vzhodno od Pučija. Tu divjajo ogorčeni boji. Kakor poročajo Kitajci, je reorganizacija kitajske vojske na

južnem Kitajskem zdaj popolnoma izvršena. Po teh poročilih se bodo v najkrajšem času začeli večji napadi. Glavno mesto pokrajine Cehuen Cengtu, ki leži 600 milj proč od Hankava, prav toliko pa tudi od tibetanske visoke planote, je bilo danes privikrat bombardirano. Na to mesto ter na letališče so vrgli nad 100 bomb. Kitajska lovka letala so sestrelila samo eno japonsko letalo.

V Pragi so se razširile vesti, da sta odpotovala v Budimpešto znana slovaška politika profesor Tuka in poslanec Sidor, da bi se tam v imenu slovaške vlade pogajala z Madžarsko. Slovaška vlada pa je te vesti odločno zaničala kot zlobne izmišljotine.

Madžarski regent admiral Horthy bo obiskal novo zasedene pokrajine in sicer bo 11. novembra na svojem konju prijahal v Košice. Svečanosti bodo prisostvovali tudi vsi člani vlade in zastopniki obeh zbornic.

Dramatičen lov na požigalca

Pri St. Jerneju so ujeli požigalca, ki je povzročil 4 požare

St. Jernej, 8. novembra.

Predvčeršnjim, v nedeljo, zvečer so doživeli v Vrhpolju razburljivo noč, ko so lovili in tudi ujeli večkratnega požigalca, ki je že od sv. Jožefa strahoval vso vas. Ljudje so že nekaj časa sumili pravega zločinca, vendar si ni nihče upal na glas povedati svoje misli. Tudi orožniki v St. Jerneju so dobili anonimno ovadbo, vendar niso ukrenili ničesar, ker niso imeli prav nikakih stvarnih dokazov, niti indicijev.

Prvi požar so doživeli Vrhpoljčani na dan svetega Jožefa letos, ko je pogorel v Dol. Vrhpolju Zagorec, vulgo Zegentenu, kozolec. Istemu gospodarju je poletel pogorel še hlev. Požigalec je tedaj še sam zbudil otroke, ki so spali v hlevu, tako da so se utegnili še sami rešiti in o pravem času odvezati tudi živino.

Tretji požar je izbruhnil 15. oktobra in hudo prizadel posestnika Hudoklina in Frankota v Gor. Vrhpolju. Pogorela so obema gospodarjema vsa gospodarska poslopja z vsemi pridelki in krmo. Rešili so le hišo. Požigalec je prinesel tokrat na pod, ki je bil sicer prazen, slame in jo zažgal. Vendar pa je izpustil iz hleva še svinje, da ne bi zgorale. Ljudje so po tem požaru že začeli šepetati to in ono, razburjenje pa je po vasi naraščalo.

Četrty je razburil ogenj vso vas na praznik Vseh svetnikov zvečer. Ogenj je vpepelil gospodarska poslopja Baničevim v Gor. Vrhpolju. Strah in razburjenje je doseglo tedaj po vasi svoj višek. Prostovoljne gasilske čete so na sebi sklenile postaviti nočne straže, da bi mogla vas vsaj mirneje zaspati. Od praznika Vseh svetnikov je bila v Gor. Vrhpolju vsako noč na nogah patrulja dveh moč. V Dol. Vrhpolju pa je vsak sam čuval svoje imetje.

V nedeljo se je prikazal v vasi cirkuški voz, ki je vrtil obdrnjene ameriške filme. Kmalu po večerni predstavi je zapazil posestnik Potočar temno postavico, ki se je plazila iz njegovega dvorišča. Potočar je bil na straži in je zato natančno pazil. V bežečem človeku je spoznal 17 letnega Stanka Rangusa, po domače Pavličkega. Poklical ga je po imenu, narkar se je neznanec pogljal v divji beg in zgubil v noč. Potočar je prišel klicati na pomoč in v trenutku je bila vas, ki je še itak neprestano pričakovala novih razburjenj, na nogah. Prišel se je lov za neznancom. Nekdo je svetoval, naj poiščejo Stanka Rangusa na domu, ki je v vasi sami. Zbudili so Stankovo mater, ki pa dolgo ni hotela odpreti in je zatrjevala, da sin spi. Morala

pa je končno priznati, da fanta ni doma. Vaščani so naredili zasedo in fanta kmalu ujeli.

Medtem je Potočarica doma sama čuvala in se je silno prestrašila, ko je padla od nekega iskra. Pričela je klicati na pomoč in vas je drla prestrašena skupaj. Začelo se je iskanje in nekdo je našel v slamnati strehi tlečo gobo. Medtem so pripeljali Stanka Rangusa, ki pa je zatrjeval, da ga sploh ni bilo v vasi in da je vasa voval v sosednem Cerovem logu. Ljudje so poslali takoj v Cerovi log poizvedovalca, nekdo pa je odšel v St. Jernej po orožnike. Pri preiskavi so našli v Stankovih žepih gobo, podobno oni, ki so jo našli podtaknjeno v slamnati strehi.

Stvari so se pojasnile takole: Rangusa so videli še pri cirkuški predstavi, kjer je nekdo pripomnil: »Pazi na njega, kam bo odšel in kod bo danes hodil.« Ko ga je Potočar zalotil in prepodil, je tekel Rangus na vso sapo v Cerovi log, tu je mimogrede potkal na neko okno ter se oglašil, da bi ga spoznali, nato pa je krenil proti domu, kjer je padel v roke zasledovalcem. Rangusova sreča je bila, da so kmalu dospeli orožniki, ki so ga vzeli v zasedo, da niso izvršili ljudje nad njim sami sodbje.

Pri zasliševanju je Rangus izpovedal, da se je nad Zagorecem dvakrat maščeval zato, ker ga je ta nekoč nagnal iz potoka. Drugemu je zažgal, ker ga je zmerjal s smrkvcem. Potočarju je podtaknil ogenj, ker se je preveč bahal s svojim premoženjem. Na Rangusovem domu so našli še nekaj kosov prekuhanega gobe.

Rangus je bil vedno prvi pri požaru, kar je znano psihološko dejstvo pri požigalcih. Njegov oče je tajnik gasilskega društva. Ljudje se spominjajo, da je Stanko Rangus kot otrok zažgal domače stajle. Po vsem videzu je pri Rangusu neko psihopatsko zločinsko nagnjenje, vendar pa je sicer preračunljiv in zato v polni meri odgovoren za svoja dejanja.

Vas vso noč ni nič spala in še v jutranjih urah ni nihče mislil na zajtrk. Ljudje menijo, da je Rangusovo aretacijo še ni popolnoma minila nevarnost in so zato sklenili ponoči stražiti dalje. Morda bi kdo imel interes, tako pravijo, da bi skušal z novim požigom razbremeniti Stanka Rangusa. Ljudje tudi zahtevajo, da pusti stari Rangus vse funkcije pri gasilskem društvu. Požigalec je prizadejal vasi ogromno škodo, ker so bili pogoreli deloma le neznan, deloma pa celo nič varovani.

Kdo je morilec neznanke ob Voglajni

Orožniki so prišli „Francoza“ Sabukoviča, nad katerim se po vsej verjetnosti niso zmotili

Pred dobrim tednom smo obširno poročali o umoru, ki je bil izvršen v Bukovčaku pri Celju. Tam so tedaj našli mrtvo žensko, za katero se do zdaj niso mogli ugotoviti, kdo da je. Prvotno so mislili, da je umorjenka Nežika Vrbovska iz Zibike. Kmalu pa so dognali, da je Vrbovska še živa. Zato so se bolj pospešili poizvedovanje in stikanje za morilecem. Sum je padel na nekega Jurija Sabukoviča, o katerem so se razširile vesti, da zahaja v Žepino pri Vojniku k Apoloniji Sovine.

Orožniki so se takoj podali tja. Ljudje so jim pripovedovali, da je res tja zahajal neki Francoz po imenu Sabukovec, ki da je baje precej premožen. Ko se je včeraj dopoldne Sabukovec nameraval podati v Vojnik, da bi kupil za Apolonijo kravo, so ga orožniki pričakali v nekem kozolcu blizu Sovineh. Res je prišel Sabukovec okoli pol 1 tja, orožniki pa so ga takoj aretirali. Odvedli so ga nato v gostilno Ropan, kjer so ga začeli zasliševati. Povedal je, da je bil precej dolgo v Franciji, nato pa kot zlatarski pomočnik pri nekem Korenu v Trbovljah. Pri njem so našli tudi 16.000 din gotovine ter še precej drugih sumljivih stvari. Ko so mu pokazali sliko neznanke umorjenke ob Voglajni, je nenadoma prebledel, pograbil dozo arzena na biljardni mizi in jo v samomornim namenom izpil. Čeprav se je kmalu onesvestil, so ga vendar s pomočjo vročega mleka, ki so mu ga vili s silo v usta, rešili smrti. Hitro so ga tudi prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer so mu zdravniki izprali želodec. Sabukovec je kmalu spet lahko govoril.

Včeraj so zaslišali tudi Sovinec. Ta je izpovedal, da se je lani seznanila s Sabukovškom. Dejala je, da mu je vse zaupala in da sta oba že mislila na to, kako bi prodala posestvo in odšla v Francijo. Pri Sovineh so našli dva kovčega, polna ženskih oblek, ki jih ji je prinesel Sabukovec. Usodni večer, ko je bila umorjena neznanca ob Voglajni, je Sabukovec šel ob 10 zvečer v Žepino. Prinesel je Apoloniji krasen kožuhovinat ovrtnik, ženski plašč, zlato žensko zapestnico in lepo žensko torbico in uro. Tedaj sta oba mnogo govorila o potovanju v Francijo. Sabukovec je Apoloniji dejal, da ima vso to obleko, ki jo ji je

prinesel, od svoje žene, ki da živi v Franciji. To mu je verjela.

Vsi znaki kažejo, da je Sabukovec umoril neznanke ob Voglajni. Verjetno je tudi, da jo je Sabukovec pripeljal od kje drugod in jo umoril, ali pa je to celo resnično njegova žena iz Francije.

Ko se je Sabukovec prebudil iz nezavesti, se je silno zgrajal nad oblastmi, češ naj ga puste pri miru in naj ne preganjajo njegove dobre Lonce, ki da je boljša kot njegova žena ali mati. Pri zasliševanju se je ves čas delal neumnega. Izrazil je tudi željo, naj z njim govore po nemško, nato pa se zgrajal nad svojo domovino, ki ji ni nikdar ničesar storil, in ga po nedolžnem preganja in obsoja.

Na vprašanje, zakaj je izpil strup, je dejal, da je to storil zaradi tega, ker ga je tako bolelo, da ga dolže umora. Sicer pa se obnaša zelo mirno. Zagovarja se slabo. Apolonija je izjavila, da je bil zadnje tri mesece v Franciji, sam pa zatrjuje, da je bil prej v Trbovljah, Julija, avgusta in septembra meseca pa pri Apoloniji. Zatrjeval je, da je usodnega dne šel ob 9 zvečer skozi Čret.

Da bi bil v Franciji, je malo verjetno. Pri zasliševanju je zelo slabo povedal, da je denar »prišmugljale« čez mejo nad Jesenicami. Ko so ga vprašali, če je šel čez Bohinjsko jezero, je tudi to potrdil. Zarekel se je tudi glede nekaterih drugih stvari.

Danes zjutraj so ga ponovno zaslišali. Kdo naj bi bila umorjenka, še vedno niso dognali. Apolonije orožniki tudi še niso aretirali, pač pa pričakujemo, da se bo to zgodilo še danes dopoldne.

Ljudska univerza v Ljubljani. Drevi bo predaval v mali dvorani Filharmoničnega društva dr. Rapo o športnem poletu pri letošnji tekmi Male antante. Predavanje se bo pričelo ob 20. Vstopnine ni.

PRIDE! SADOVI ZEMLJE! KINO MATICA!

Warren Duff — Robert Buckner:

SADOVI ZEMLJE

Roman s slikami

»Pravijo, da se je težko dobiti z mr. Harrisonom. Zato bi rad...«

»Kaj še! Mi smo zelo družabni in zelo lahko dostopni ljudje.«

Pri teh besedah je stekla po stopnicah na cesto. Vsi so odšli za njo.

Zivljenje v baru pa je vrvelo dalje, nezadržno, pisano, razkošno in razuzdano, kakor da ga ne bo nikoli konec, kakor da ne bo nikdar presahnila zlata reka, ki mu je dovajala kri...

Deveto poglavje.

Novi načrti.

Za naslednji dan so sklicali sejo pravnega odbora pri podjetju Half Moon, ki je bilo lastnik glasovitih zlatih rudnikov nad dolino Sacramenta. Niso prišli vsi svetniki, sestala se je prav za prav le ožji upravni odbor, v katerem so bili Harrison Mac Cooney, major Walsh, dr. Crouch ter brat Lancejevega očeta Ralph Ferris.

Whitney je v kratkih in jasnih, naravnost prijemljivih izjavah razložil odbornikom svoje načrte, jim pokazal risbe ter jim dokazal, da jih je mogoče z majhnimi stroški izpeljati in da bo rudnik po teh novih dopolnitvah kmalu nesel toliko, da se bodo ti izdatki za izpopolnitev kmalu zdeli naravnost smešni sprito velikega dobička.

Razlagal je resno, toda živo in samozvestno, ker je bil prepričan, da so njegovi načrti pravi, točni in izvedljivi.

Govoril je:

»Gore nam dajejo vodo. Voda teče skozi tole jezero in 3000 korakov dalje do našega jezera. Postavite nov jez tu, kjer je zarisan na načrtu, pa bomo dobili rezervoar z osemnajst milijoni litrov vode! Potem bomo lahko kopali kakor nihče drugi ne more. In voda nam bo prišla skoraj zastonj!«

Razlagal je načrte in dokazoval, da bi

Whitney je upravnemu svetu razlagal svoje načrte.

(Foto Warner Bros.)

Raznoterosti iz dnevne kronike

Tako je in tako ba najbrž še dolgo ostalo: v Ljubljani se po vsakih 24 urah le redko zgodi kaj pomembnejšega. Tu pa tam kronista in bralce se pritegnejo razne nesreče, nezgode, kulturni dogodki, nevsakdanje izrednosti, ki pa so prav redke — večjih razburljivih stvari pa skoraj ni, komaj če se dogajajo kdaj po enkrat ali dvakrat na leto. Kronistu torej skoraj ne ostane drugega, da dan za dnem poizveduje na vseh koncih in krajih že v zgodnjih jutranjih urah, če se je čez noč v kakšnem delu mesta zgodilo kaj takega, kar bi bilo omembe vredno.

Vozarski eskadron je slavil

Včeraj je draveški vozarski eskadron na dvorišču vojašnice Kralja Petra I. Osvoboditelja praznoval slavo svojega zaščitnika sv. Dimitrija. Pri slavi so bili prisotni vsi oficirji, podoficirji in vojniki tega eskadrona. Prišli pa so tudi zastopniki oblasti na čelu z banom, podpredsednikom ljubljanske občine, policijskim upravnikom, načelnikom okoliškega okraja. Navzočih pa je bilo tudi mnogo zastopnikov tiska in raznih organizacij. Na dvorišču so se postavile posamezne vojaške enote, ki so pričakale komandanta draveške divizijske oblasti, divizijskega generala Lukiča ter komandanta artilerijskega polka, brigadnega generala Pavloviča. Liturgične obrede so drug za drugim opravili pravoslavni, katoliški in muslimanski duhovniki gg. Mihajlovič, Marešič in Halil Imanović. Kapetan Furtinger je kot domačin nato v krajšem nagovoru vojakom orisal življenje, delo in vrline sv. Dimitrija, ki je kot pravi vojak padel za domovino. Pri slavi je igrala vojaška godba, ki je po nagovoru g. kapetana Furtingerja zaključila slovesnost z državno himno. Nato je domačin prisotne povabil na malico. Popoldanske ure pa so vojniki preživeli brezskrbno v svojem tradicionalnem »veselju«.

Delo reševalne postaje

je bilo tudi od včeraj na danes živo kakor je vedno. Povedali so nam, da so morali v večjih slučajih prevažati bolnike z doma v bolnišnico, omenili, da je bilo med težjimi slučajmi nekaj eplov, da tudi štoklja ni sedela na strehi in da so morali posredovati tudi v dveh težjih slučajih.

31 letni delavec Feliks Plevel, ki je v službi pri lesnem podjetju Feliksa Stareta v Preserju pri Jaršah, si je včeraj dal opraviti okrog velike kope desek na skladišču. Nenadoma se je kopa podrla in deske so padle na Plevela, ki je dobil — kakor so pozneje ugotovili v bolnišnici, kamor se Plevela nemudoma prepeljali — težke ntrganje poškodbe.

Železničarjeva žena Marija Doberletova, ki etazuje v Suvoboreki ulici št. 20, je včeraj tako nesrečno padla po stopnicah, da se je pri padcu hudo potolkla.

Megla, meglica z Barja

Z Barja že, z Barja, pa tudi iz Ljubljane, bo dejal bralec, ki ga pot nanese čez Čevljarski, Frančiškanski ali pa Zmajski most ob zgodnji jutranji ali večerni uri. Kako se ob tem času kadi iz vode, štrane se dvigajo, vedno novi zastori vetaja. Pasant postane kar nejevoljen, ko mu megleno zagrinjalo ekrije jasnino, pa še zazebe ga povzru. Dober teden nas že razveseljuje gosta megla. Zimske hudebe pa še ne razodeva, ne duši nas ves dan, le nekaj dopoldanskih in večernih ur nam vzame. Proti poldnevno, pa tudi že prej, se navidezno dvigne, zvečer pa okrog 10. Megla je v Ljubljani v pozni jeseni, pozimi in v zgodnji pomladi res neizogibna zlo, v katerega so se morali vdati že naši pradedje. Večina se nanjo jezi, nekaterim pa pa celo všeč, kar romantična se jim zdi. Prav prijazna pa megla res ni. V mestu še gre, seveda če ni tako gosta kakor rekordna londonska. Če pa je koga kdaj zalotila na samotnem kraju v gorah, se mu je priškulila za vse življenje. Nikdar se ne more otresti epomina, kako je ure in ure taval v krogu, iskal in že mislil, da je na pravi poti, pa se je spet ušel — in kako se je pozneje ujezil, ko se je pokazalo jasno nebo in je videl, da ga je ta »eterična ničevdnica« vodila za nos. Hodil je po krajih, kjer ga je leta in leta mimo slednjega kamna nanesla deset in desetkrat prehojena pot. V mestu se ne bo izgubil niti v najhuji megli, posebno v takšnem, kakršno je naše, ne. Prehladiš se pa prav lahko, zato ljudje pazijo, ko stopijo v meglo čez hišni prag na ulico. Boljše je, da nekoliko paziš, kot pa, da bi pozneje mesece in mesece obžaloval nepravdnosti.

Tatvine: med n'imi prav čudna

Na policiji imajo registriranih spet več tatvin. Kaj je na prvem mestu? Kolesa seveda: »Puche«, ki je bil ukraden pred Ljudsko kuhinjo Stanku Proseniku 4. novembra, »Hansa-originale«, ki je bil

isti dan ukraden Cirilu Dolencu pred kavarno »Prešeren« ter »Indiana«, ki je bil 3. novembra ukraden z dvorišča na Gosposvetski cesti št. 5 Trnovcu Jakubu s Črnege vrha pri Polhovem gradu. Tatovi so se polakomnili 4. novembra zlate zapestnice v obliki obroča, zlate zapestnice v obliki verice, 900 din gotovine, dveh belih rjuh z monogramom P. J., dveh fratirk z rumenimi črtami in črnega ženskega suknenege plašča. Vse to so pobrali iz stanovanja Ivane Kadunčeve v Jesenkovi ulici št. 10. V noči 5. novembra so tatovi ukradli iz izloženega okna trdke Lazar na Kongresnem trgu št. 5 veliko potavalno žensko torbico, malo žensko ročno torbico podkaste oblike, lakasto žensko torbico, par ženskih rokavic, tri pare ženskih nogavic, štiri pare platiniranih ženskih nogavic, dve kombinizi, dva para ženskih hlačk in dve parov avilnih ženskih nogavic. Pri tej tatvini ima s partnerjem zraven najbrž svoje prste kakšna spretna tatnica, ki si je hotela nekoliko modernizirati in izpopolniti garderobo. Star pregovor pa pravi, da ukadeno blaga nima teka in tako ga prav gotovo tudi tokrat ne bo imelo.

Ponoči 7. novembra je neznanec odnesel iz občinske kapelice ob cesti v Koseze, prav blizu Trobečve gostilne, približno 80 cm visok kip sv. Marije. Kip je neposkodovan našel ob tričrti na 7 zjutraj cerkovnik Vajs Peter na njivi blizu Zakotnikovega kozolca. Ne vedo še, kakšni motivi so priveli neznanca do tega dejanja. Morda ga je hotel ukrasti in prodati kot starino; verjetneje pa se zdi, da gre v tem primeru za skrajno neokusno in najstrožje graje vredno neumno šalo. Ogarečeno prebivalstvo zahteva najstrožje kazni za krivca, ki bo že še prišel pravici v roke. Take stvari je treba eksemplarično kaznovati, saj so dokaz posurovelosti in sramotne nestrpnosti.

Automobil dvakrat povrsti treščil v drevo

Celje, 9. novembra.

V Tremerju pri Celju se je danes ponoči okoli 10.45 pripetila težka avtomobilska nesreča. 28 letni Golob Andrej, uslužben pri tovarni »Ellert« v Mariboru, je snoči okoli pol 9. odpeljal z avtomobilom nekega zagrebškega profesorja in Zidani most, da bi ujel še brzovlak. Golob ga je v Zidani most pripeljal kljub gosti megli brez nesreče. Ko se je vračal ob Savinji pri Laškem, je megla že postala tako gosta, da ni videl niti deset korakov predse. Zato se je tu ustavil in šel večerjat. Seznanil se je z 28 letnim Vovkom Andrejem, ki je bil v okolici Laškega po opravkih. Ker je bil namenjen v Celje na vlak, ga je Golob povabil v avtomobil, s katerim sta se odpeljala proti Celju. Na nekem ovinku pri Tremerju pa je v gosti megli avtomobil treščil v drevo s takšno silo, da so se zbile vse šipe. Vovk je dobil težke poškodbe, avtomobil pa je bil tudi precej razbit. Golob si je zlomil nogo, bil pa je še vedno toliko pri moči, da je takoj odpeljal Vovka naprej v celjsko bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč.

Zatem se je Golob odpeljal v Maribor. Megla je bila še vedno zelo gosta. Nekako ob pol 12. pa se je na ovinku pri Gornji Hudičji spet zalotil v drevo. Avtomobil je vrnil v jarek. Težko poškodovanega Goloba so našli v jarku, ko je krčevito stokal zaradi bolečin. Celjski reševalci so ga prepeljali v celjsko bolnišnico.

Krivda za to nesrečo gotovo ne zadene Goloba, ki je bil popolnoma trezen, pač pa je treba pripisati dejstvu, da je bila megla tako gosta, da vzniki ni imel dovolj razgleda.

Kreditna pisma za Nemčijo

Maribor, 8. novembra.

»Putnik« v Mariboru sporoča, da je sedaj mogoča izstavitelj kreditnih pism z veljavnostjo treh mesecev, v izrednih primerih pa štirih mesecev. To bodo pozdravili posebno gospodarski krogi, ki morajo poslovno pogosto v Nemčijo, včasih nemudoma, ker bodo na ta način stalno imeli pri sebi potrebna plačilna sredstva. Po naših deviznih predpisih dobijo vsak jugoslovanski državljan ali tuj državljan, ki stalno biva v Jugoslaviji, za potovanje v Nemčijo do 750 RM v kreditnem pismu in do 30 RM v srebru. V Nemčiji se izplačuje na kreditna pisma le 50 RM dnevno.

St. Jernej

V nedeljo se je vrnila v St. Jerneju svečana instalacija novega župnika g. Franca Cerkovnika, ki je doslej služboval v St. Jerneju kot kaplan. Prejšnjega župnika, g. dekana Jožeta Anžiča, smo imeli komaj dobro polgodno leto, ko ga je pobrala zavrtna bolezen. V soboto je priredil St. Jernej, razna društva, občina ter šolska mladina novemu župniku svečan sprejem. Instalacijo so opravili novomeški kanonik g. Sešek ter dekan in župnik g. Golob iz Kostanjevice. Imenovanje g. Cerkovnika je bilo čisto po ljudski volji. Novemu g. župniku želimo v novi službi mnogo let uspešnega dela.

»In združili Sunset z našimi rudniki!« je dopolnil njegove besede inženir.

»Da! In to je vredno več od prvega! Vi ste sijajni dečki!«

Harrison je pri teh besedah udaril inženirja po rami.

Zdaj je počasi ter dostojanstveno vstal tudi major Walsh in dejal:

»Morda nam bo uspelo!«

Harrison se je ob Whitneyevem predlogu vese pomladil. Tolkel je fanta po rami in govoril:

»V »e mest« ni več v rudniku. Morali bi biti tukaj! Ostali boste tu! Dali vam bomo pisarno, da boste delali načrte. Potrebujemo ljudi z dobrimi in koristnimi mislimi!«

Potem se je vesel obrnil k odbornikom:

»Seja je za danes končana! Pojdimo nekaj popiti! Današnji sklep zasluži, da ga zalijemo! Plača družba!«

Prvi je odšel iz sobe Whitney. Harrison je še malo počakal in dejal odbornikom, ki so se počasi pripravljali na odhod:

»Nasip bo Sunsetu vzel vodo. Lastniki nam bodo morali prodati rudnik. Half Moon bo potem največja rudarska in žalokopska družba v Kaliforniji. Veste, kaj se to pravi!«

Dvorana je ostala prazna, odbor družbe Half Moon pa je slovesno odšel slavit novi načrt, ki je bil delo mlade Whitneyeve glave.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Od tu in tam

Predsednik vlade dr. Milan Stojadinović je včeraj spustil v pogon novo veliko kemično tovarno v Sabcu. Družba, ki je zgradila to tovarno, je dobila veliko podporo od vlade, kajti tovarna bo dobavljala svoje proizvode ne le poljedelstvu in industriji, temveč tudi naši vojski. To veliko delo, ki ga je vlada izvršila v korist napredka jugoslovanske industrije, pomeni v mnogočem osvoboditev našega trga od tujih kemičnih proizvodov. Dr. Stojadinović so velike množice ljudi iz Sabca in okolice priredile veličasten sprejem. Mesto je bilo svečano okrašeno, a občinski odbor je predsedniku vlade izročil diplomu častnega občanstva zaradi velikih zaslug za mesto.

Svoj četrti veliki volilni govor bo imel predsednik vlade dr. Milan Stojadinović v nedeljo v Novem Sadu. Ze sedaj teko tam obsežne priprave za to zborovanje, katerega se bo po vsej verjetnosti udeležilo več deset tisoč ljudi iz Novega Sada in okolice. Poleg dr. Stojadinovića bo govoril na shodu tudi kmetijski minister dr. Stanković ki je predsednik banovinskega odbora JRZ za dunavsko banovino. Pred shodom pa bo svečana seja občinskega odbora Novega Sada, na kateri bodo dr. Stojadinović izročili diplomu častnega občanstva.

Seznam poslanskih kandidatov bivše HSS bo v kratkem izgotovljen. Kakor pred tremi leti, ima redakcija tega seznama v rokah poslanec in Mačkov zaupnik za Bosno dr. Jure Šutej iz Sarajeva. Dr. Šuteju pomaga poslanec prof. Ljudevit Tomašić. V veliki večini bodo prišli na seznam dosedanj Mačkovi poslanci, za njimi pa tisti veljaki b. HSS, ki so se vsa leta trpljenja odločno držali in niso delali politike na svoj račun.

Člane belgrajske Delavske zbornice je razrešil minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetković. Tudi v tej zbornici so člani sprejeli več sklepov, za katere ni bilo predpisane štela glasov. Večina odbornikov se sej ni udeleževala. Zaradi tega je bil minister upravičen razrešiti svojih dolžnostih. Še ostale članke zbornice ter na njih mesta imenovati nove ljudi, ki bodo iz svoje srede izbrali upravo in prevzeli svojo dolžnost. Kakor znano, so imeli v belgrajski Delavski zbornici največjo besedo socialisti dr. Topalovičevega kova.

Svoj apostolski blagoslov je poslal sv. oče papež Pij XI. bolnemu hrvaškemu politiku dr. Antegu Trumbiću na podlagi poročila zagrebške nadškofa dr. Štepanca, ki se nahaja sedaj v Rimu. Dr. Trumbić bolega že več tednov, a prav zadnji teden je nastopilo tako poslabšanje njegove bolezni, da so pričakovali najhujšega. Kljub visoki starosti bolnika, ki ni dajala posebnih upov na njegovo ozdravljenje, pa se je dr. Trumbić obrnil na bolje. Njegovo stanje se popravljalo od dne do dne. Zaradi tega bo dr. Trumbić ostal tudi nosilec liste dr. Mačka v Zagrebu, čeprav je bil že določen njegov namestnik za primer, da bi se bolezen preveč zavlekla.

Nova velika kemična tovarna v Sabcu bo proizvajala v velikih množinah razne vrste umetnih gnojil in tvarin za zaščito rastlin, dalje zvepleno kislino in modro galico ter nekatere surovine, ki jih potrebujejo pri izdelovanju razstreliv. Da bi se tovarna mogla boriti proti konkurenci tujih kemičnih industrij, se je združila z eno izmed velikih čeških kemičnih industrij, katere se bavi s proizvodnjo kemičnih in metalurgijskih proizvodov. Sprva je bila tovarna v Subotici, toda tam ni imela pravih pogojev za plodono delo. Zato so jo prenesli v Sabac. Poleg te tovarne ima vlada v svojem programu še gradnjo velike topilnice za svinec v Zvečanu in topilnico za cink v Sabcu. Ko bo zgrajeno še to, bo storjen v industrializaciji naše države tako velikanski korak, kakor ga naša država od svojega obstoja in v vseh letih skupaj še ni zabeležila. Po zaslugi vlade je bila zgrajena tovarna aluminija v Lozovcu, velike železarnice v Zenici, topilnica bakra v Boru, tovarna antimona v Zajačih in velika vodna centrala na Treski.

Na dosmrtno ječo je obsodilo sodišče v Sremski Mitrovici služkinjo Milico Vujadinovič, ki je pred mesecem na zverinski način umorila staro učiteljico Mihajlovičev v Belgradu. Vujadinovičeva je svoj zriv zadal okrog trideset ran s topim predmetom, nato pa ukrala deset tisoč dinarjev. Pri aretaciji se je kazala vse skozi silno brezbrizno in zakrknjeno. Na razpravi je trdila, da se ni zavedala, kaj dela, a njen branilec je dejal, da ni prišlevala. Toda zdravniki so podali svoje mnenje in ugotovili, da je morila zamislila in zasnovala zločin pri polni zavesti. Sodišče je nato obsodilo morilko na dosmrtno ječo s trajno izgubo častnih pravic.

Slovenska baletna umetnica Pino in Pia Mlakar sta iz Trogira dopotovala v Belgrad, kjer bosta dvakrat nastopila v znanem baletu »Vrag na vasi«. Mlakarjeva imata v Belgradu že veliko svojih častilcev in spoštovalcev. Časnikarjem sta povedala, da sta v času svojega bivanja v Trogiru skupaj s skladateljem Lhotko zasnovala nov balet, ki bo ponazarjal borbo dveh ljudi v življenju. S tem baletom bosta Mlakarjeva nastopila najprej v Berlinu, nato pa še v sedemnajstih nemških gledališčih. Vmes bosta gostovala še v Sofiji in v Curihu. Belgrajski časopisi se zavzemajo za to, da bi uprava belgrajske opere ponudila Mlakarjeva vodstvo opernega baleta. Pravijo, da bi bilo škoda za takega umetnika, če ne bi mogel razviti svojih sposobnosti pri nas doma.

Zveza hotelirjev je imela včeraj v Zagrebu svoj izredni občni zbor. Ob prisotnosti trgovinskega ministra Kabalina so hotelirji zahtevali od države pomoč za sanacijo hotelske industrije. Prvi njihov uspeh dolgotrajne borbe je bil ta, da so dobili v Belgradu obljubo, da se ba pri Drž. hipotekarni banki ustanovi odtok za sanacijo hotelirstva, ki bo imel zaenkrat dotacijo 15 milijonov dinarjev. Nasledje leto bi se ta kredit povečal na 30 milijonov. V svoji resoluciji so postavili zahtevo, naj se uvede prisilna organizacija hotelirjev, vse hotelske zgradbe, da se proglase za industrijske in naj kot take uživajo posebne ugodnosti. Za hotelsko industrijo naj se v turističnih krajih ukinejo vse občinske in banovinske trošarine, dalje je treba hotele oprostiti za deset let vseh občinskih, samoupravnih in državnih dajatev, zlasti pa davka na poslovni promet, obenem pa naj se dajo dolgoročno posojila pa zelo nizki obrestni meri za dobo 32 let.

Pod udarom kazenskega paragrafa

Ljubljana, 9. novembra.

Mali kazenski senat okrožnega sodišča je včeraj obravnaval v pogledu kriminalne vsebine samo malenkostne zadeve. Sodišče je stare tatinske grešnike, ki so si prilastili razne manjvredne stvari in manjše zneske. Senatu je predsedoval privrkat s. o. s. dr. Julij Fellahar. V novi sodniški halji in z novim sodniškim baretom je takorekoč imel svečano uvodno razpravo. Prevzel je mesto kazenskega sodnika, ki ga je poprej zavzemal s. Fran Kavač, ker je bil ta imenovan za apelacijskega sodnika.

Lojze Trzinec pred sodniki

Pred sodniki se je med drugimi pojavil Lojze Trzinec, 27 letni deček, brez stalnega bivališča in brez stalnega posla. Drugače je izučen zidarstva, a ta poklic mu ne godi. Krenil je v tatinsko kariero. Državni tožilec mu je včeraj napril kar 3 večje grehe in sicer:

1. da je 11. septembra leta 1936. vlomil pri posestniku Josipu Snoju na Ježi ob Savi ter mu odnesel 750 din gotovine, kakor tudi še druge malenkosti, 2. da je oktobra lani na Ježi odnesel posestniku Pavlu Kodermanu kar 1100 din gotovine, 3. da je letos 1. septembra na Ježi Snojevi služkinji Pavli Madrijanovi odnesel 540 din in 4. da je konec maja letos ukradel v Mengšu Karolu Gregorcu 50 m dolgo gumijasto cev. Lojze je pred sodniki priznal samo tatvino pri Madrijanovi, kajti takrat so ga zasačili in mu denar odvzeli, druge tatvine je zanimal ter je ogorčeno protestiral. Lojze je bil zaradi treh tatvin obsojen na 8 mesecev strogega zapor, oprščen pa je bil v slučaju posestnika Snoja zaradi pomanjkanja dokazov. Lojze je godrnjajoč sprejel sodo.

Mater je podpisal

Karol Č. ni osebno prišel pred mali senat, da bi dajal odgovor, kako je ponaredil materin podpis na neki garancijski izjavi v korist tverke A. Gorec. Služi pri vojaki in v starodavnem Skoplju. Karol je bil ovađen zaradi ponarejanja podpisa na izjavi, s katero se je njegova mati obvezala sinov

dolg pri omenjeni tverki v znesku 2.598 din osebnoporavnati. Karol je sprva trdovratno in zakrknjeno tajil, da bi bil materin podpis ponaredil. Izvedenec-grafolog prof. A. Koželj pa je nasprotno ugotovil, da je prav Karol sam podpisal mater na garancijskem pismu.

Pred sodnike je včeraj stopila mati. Pokazala je sinovo pismo iz Skoplja, v katerem je priznal, da je ponaredil podpis. Zenica, prijazna in šaljiva, je sodnike lepo prosila, da naj za enkrat sinu priznajo, Karol je bil obsojen na 2 meseca strogega zapor, pogojno za 2 leti. Mati, ko ji je predsednik dr. Fellahar pojasnil pomen pogojne sode, je sklenila roke in vzdihnila globoko: »Saj je bil papir priden. Dobro se je učil. Pa so ga babje coprnice zmešale in prijele.« Predsednik: »Matil Sedaj pa le hitro na avto, da ga ne zamudite.« — »Tako! Je danes konec? Grem lahko domov? Z Bogom!« Zenica je veselo odkorakala iz dvorane, samo da je sina rešila.

Dve prefrigani kolporterki

Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pače. Ta star pregovor je resničen. Sestri, Ivanka in Katarina sta prodajali po Miklošičevi cesti časopise. Veak pasant ju je smatral, da sta to največji revici. Dolgo časa sta stanovali v Delavskem domu. Letos maja sta začeli okrog govoriti, da je bilo njima iz sobe ukraden 9000 din. Pozneje sta znesek skrčili na 7000 din. Naposled je uprava doma obe prišla in ju primorala, da sta zadevo prijavili policiji. Obdolžili sta neko revo-sobarico, da je njima prav ona denar ukradla. Pri njej in drugih sobarijah izvršena preiskava je bila brezuspešna. Zadevo je dobil preiskovalni sodnik. Tu pa se je stvar popolnoma preokrenila. Obe sestri sta prišli v kriminal zaradi tatvine in pomeverbe. Pri preiskavi njunih kovčegov so našli v skritem zavrtu 36.500 din gotovine in okoli 120.000 din v hranilnih knjižicah. Prišlo so na dan njiju prefrigane sleparije. Preiskava proti obema je sedaj končana, dvignjena je proti njima obtožba. Kakor hitro bo obtožnica pravomočna, bo razpisana glavna razprava pred okrožnim sodiščem.

Zažgal je, ker mu niso dali denarja

Požigalec je 17 letni brezposelni Ivan Z. iz Zavodne

Celje, 8. novembra.

Ze včeraj smo poročali o požigu kolesca oo. lazaristov za Jožefovim hribom, ki je kljub prizadevanju celjskih gasilcev in drugih ljudi popolnoma zgorel. Zgorelo je seno, zgorela koruza in filzovina, od kolesca pa so ostali le stebri. Poročali smo tudi, da ogenj najbrž izvira od zlobne požigalčeve roke, ki je podtaknila ogenj iz sovražstva do oo. lazaristov.

Celjski policiji se je danes dopoldne posredilo, da je izsledila na prav poseben način 17 letnega brezposelnega delavca Ivana Z. iz Zavodne pri Celju. Policija ga je dobila na sum, vendar mu ni mogla ničesar dokazati, da se ne bi Ivan danes pri zaslišanju sam izdal in ujel v zanko. Policijska agenta, ki sta ga danes dopoldne presenetila na domu v Zavodni in ga zaslišala zaradi nekih drv, eta ga silno prestrašila, da je postal zelo nervozen. Odpeljala sta ga na policijsko stražnico, kjer so mu natančneje izprašali njegovo vest. — V začetku je zanimal in hotel dokazati, da je bil doma, ko se pa mu to ni posrečilo, je pordečel in se na vse načine zapletal v zagovoru, da je postal policiji še bolj sumljiv in ga je sklenila zadržati v policijskih zaporih. Kot vsakega, ki ga zapro, tako so tudi Ivana preiskali in mu obrnili žepa. Ivan pa je imel danes zopet smolo. V suknjiču so našli pismo. Radovedni policijski agent je pogledal pismo in ga prečital. Ptiček se je ujel. Pismo je bilo zelo zanimivo. Naslovljeno je na predstojništva samostana oo. lazaristov. V pismu je Ivan zahteval od predstojnika, da mu da na določeno mesto 8000 din, sicer bo zažgal tudi krasni samostan na hribu. Da je tega zmožen, prepričuje pred-

stojnika, naj se spomni, kako je sinoči gorel njihov kolesce, kako so se zbirali ljudje in gasilci, on pa je občudoval ogenj iz temnega gozda. V pismu je določil tudi rok pol leta, v katerem naj bi predstojništvo v določenem času dalo denar, sicer bo zažgal ali pognal z dinamitom v zrak njihov samostan. Svoje pismo zaključuje, naj ničesar ne prijavijo policiji, ki itak ne bo mogla izslediti požigalca, oni pa naj se zavedajo, da imajo opravka s prostozidarsko ložo cerkvenih atentatorjev.

Pri zaslišanju je nato Ivan priznal, da je zažgal in da je hotel poslati to pismo še danes oo. lazaristom, da bi tako dobil 8000 din. Vse to je storil, tako je izpovedal, ker je bil v pomanjkanju. Pri zaslišanju je bil celo tako predrzen in zmešan, da je grozil, da je zmožen še kaj takega storiti, če mu ne bodo preskrbeli kruha. Izročili so ga okrožnemu sodišču.

Ivan je pred meseci bil obsojen na okrožnem sodišču v Celju na 2 meseca strogega zapor pogojno na dve leti, ker je hotel napasti tovarnarja Westna in z revolverjem izstiliti od njega 1 milijon dinarjev. Policijski agenti pa so bili o tem prej obveščeni in so ga brž prišli. Zaenkrat je Ivan srečno ušel zaporom, sedaj pa ga brezposojno čaka stroga kazen. Prav gotovo ga bodo poslali v poboljševalnico ali celo v norišnico. Do takih dejanj pa ga je privedlo le čitanje pustolovskih romanov, katere je kar požiral. Tako je še v ponedeljek čital neki zelo napet pustolovski roman, nato pa okoli 6. zvečer šel na Jožefov hrib, kjer je storil to grozno dejanje ter sklep in načrte, kako bo na svoj način »skubile« oo. lazariste, jih strahoval in dobil denar.

100% prihranka

Nogavice in čevlje štedi

SANOPED prašek za čevlje

Stane 2 Din

Drogerija Jančigaj, Ljubljana, Krekov trg

Mestna zastavljalnica - največja posojilnica

80 milijonov posojila Ljubljančanom in tudi drugim, ki so bili v denarni zadregi, je v 20 letih izplačala mestna zastavljalnica. Ta na videz skromni zavod ima svoje kliente prav v vseh slojih od najnižjih do najvišjih in tudi ne samo v Ljubljani, temveč po vsej Sloveniji in Jugoslaviji ter celo v Nemčiji, Italiji, Češkoslovaški in Romuniji, ker marsikak popoten človek nenadoma pride v zadrego in si pomaga v zastavljalnici. Večina strank pripada uradnistvu, malemu obrtništvu in delavstvu, vendar se pa poslužujejo ugodnosti zastavljalnice tudi premožni ljudje, kakor trgovci s živalnimi, pisalnimi stroji, kolesi in dr., ter celo draguljarji in zlatarji. V zastavljalnici je shranjene za okoli 8 milijonov zlatine, srebrnine, škrin in drugih predmetov, ki se ne pokvarijo. Ker je v skladiščih premalo prostora, zastavljalnica ne more sprejemati pohištva. Garaže predložajo takorekoč skladišče kake tovarne koles! Ker je sedanja mestna uprava znižala obrestno mero posojilom v zastavljalnici, je promet zelo narasel, da je znašal minulo proračunsko leto blizu 7.800.000 din, ko je zastavljalnica dala 22.074 strankam 3.520.000 din posojila, na dražbi pa je 1334 strankam prodala za 230.000 din zapadlih predmetov. V 20 letih je dobilo v zastavljalnici posojilo 700.000 strank in največje posojilo je znašalo samo 18.000 din. Zavod ima samo humanitarne namen in ves prebitek gre v mestni ubožni sklad. S pričetkom zime se je pričela velika sezona, ker marsikdo zaradi pomanjkanja prostora in zaradi varne shrambe odda svoje poletne stvari v zastavljalnico, čeprav morda ni v zadregi za denar. Seveda se pa zimske suknje in plašči ter tople odeje selijo iz enašnih in varnih skladišč v množicah spet v roke lastnikov.

Delavska stanovanja bo začela graditi v kratkem spliška občina. Ze pri svojem obisku je predsednik vlade obljubil Splitu za gradnjo delavskih stanovanj vso podporo, kar se je začelo že uresničevati. Občina bo dobila skozi pet let vsako leto dva milijona dinarjev posojila pri Državni hipotekarni banki ter bo s tem denarjem gradila delavska stanovanja. Načrti za delavsko naselbino so že izgotovljeni.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Veter (smer, jakost)	Pada-vine
Ljubljana	766-4	16-5	1-8	89	0	—
Maribor	765-9	17-9	1-0	80	0	—
Zagreb	765-3	17-0	5-0	90	0	—
Belgrad	765-6	21-0	4-0	90	SSW,	—
Sarajevo	770-6	16-0	3-0	90	0	—
Vis	766-2	15-0	12-0	90	NW,	—
Split	765-7	19-0	13-0	60	NE,	—
Kumbar	764-3	19-0	11-0	80	0	—
Rab	766-7	21-0	13-0	70	0	—
Dubrovnik	764-2	19-0	10-0	70	0	—

Vremenska napoved. Nobenih sprememb dosedanjega vremena.

Splošne pripombe o poteku vremena od včeraj do danes. Iz noči do 7.30 je bila gosta in nizka, nato pa do 8.40 srednje gosta megla, ki se je počasi dvigala ter ob 10 popolnoma izginila. Ob 8.10 je skozi meglo posijalo sonce, ob 10 se je zjasnilo in tako ostalo ves dan pa tudi zvečer in ponoči.

Koledar

Danes, sredo, 9. novembra: Božidar.

Cetrtek, 10. novembra: Andrej Avel

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celavška cesta 62; mr. Gariš, Moste-Zaloška cesta.

Uprava Kina Matice opozarja že danes na veliki svetovni film Warner Brosove produkcije »Sadovi zemlje«. Ta veličim pomeni trajni kulturni dokument človeštva, njegovo povezanost z zemljo in njenimi sadovi. V najbolj dramatični obliki podaja gigantsko borbo vsemogočnega zlata v dvoilni vlogi civilizacije narodov. Dan premiere bo uprava pravočasno objavila v dnevnem časopisu.

Rihard Zika, bivši koncertni mojster ljubljanske opernega orkestra in bivši primarij evropsko znanega Zikovega kvarteta, je napisal godalni kvartet, ki je bil nagraden leta 1936 v Zenevi in ki se bo prvič javno izvajal v ponedeljek, 14. t. m. na koncertu, ki ga priredi pod okriljem ljubljanske Glasbene Matice Ljubljanski kvartet: Pfeifer, Stanič, Sušteršič, Müller. Poleg Zikovega kvarteta, ki se prvič javno izvaja v Ljubljani, sta na sporedu še Beethovnov in Verdiev godalni kvartet (oba v e-molu). Na koncert odlične umetniške kvalitete opozarjamo. Koncert bo v ponedeljek, 14. t. m., v veliki Filharmonični dvorani. Začetek ob 20, predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.

Koledarček »Kmečke zveze« za leto 1939 je izšel ima priročno obliko žepnega koledarčka, fine platnene platnice in prilžene svinčnik. Na skoraj 300 straneh finega papirja je zbrano vse, kar napreden gospodar stalno potrebuje! Nemogoče je naštevati vsa poglavja obširne vsebine, zato naj si ga vsak kmet ogleda pri domači Kmečki zvezi ali v kaki knjigarni in prav gotovo ga bo kupil! Ze 7000 izvodov letošnjega koledarčka Kmečke zveze je šlo med naše kmečke gospodarje! Skrbite, da ne ostanete brez njega! Kupite ga čimprej, dokler se še dobi, ali pa ga naročite na naslov: Kmečka zveza, Ljubljana, Miklošičeva cesta 17-II. Velja 10 dinarjev.

V kraljestvo Dolomitov nas bo popeljal gospod prof. Janko Mlakar v petek, 11. novembra, ob 8 zvečer s predavanjem, ki je bogato opremljeno s skoptičnimi slikami. Dolomiti so brez dvoma najbolj zanimivo pogorje v Alpah. Odkar so pa izpeljane številne avtomobilske ceste na vse močje prelaze, je to pogorje najbolj obiskano v srednji Evropi. Gospod predavatelj je letos ponovno obiskal kraljestvo Dolomitov, zato bo njegovo predavanje brez dvoma zanimivo in bodo obiskovalci deležni tudi lepih prizorov iz kraljestva Dolomitov, vsaj v sliki. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7.

Za mestni muzej je daroval g. Anton Jeuniker, podpolkovnik v p., Wolfova ul. št. 10, slovensko rokopisno knjigo s horoskopi in pesmimi iz l. 1858. in ličen slonokosčen medaljon s slikami svojega očeta in matere. Poleg tega je velikodušno daroval izjavil, da je v svoji oporoki določil, naj mestni muzej dobi po njegovi smrti v dar še dve sliki, namreč portreta njegovega očeta in matere, odlično delo ljubljanskega slikarja Pavla Künla iz leta 1850, ki naj bi se v mestnem muzeju namestila deeno in levo od mestanske diplome. Mestno poglavarstvo se za zgodovino Ljubljane in za obogatitev mestnega muzeja vnetemu in požrtvovalnemu darovalcu čim najlepše zahvaljuje z željo, da bi dobil prav mnogo posnemecev.

Dr. Čerinova najnovejša skladba »Méditation« in »Vera-valček« (valčкова pesem) je ravnokar izšla in se dobi v knjigarnah. Skladba, elegantna in melodiozna valčкова pesem je napisana na besedilo M. Kraglja in se izvaja s petjem ali tudi brez petja. Priredba za salonski orkester in za godbo na pihala v prepisu pri skladatelju.

Ljubljansko gledališče

Drama, Sreda, 9. novembra: Izsiljena ženitev, Ljubezen-zdravnik. Red B. — Cetrtek, 10. novembra: Brezov gaj. Premiera. Premierski abonma. — Petek, 11. novembra: zaprto. — Sobota, 12. novembra: Potopljeni svet, Red A.

Opera, Sreda, 9. novembra: Na sinjem Jadranu. Red Sreda. — Cetrtek, 10. novembra: Poljub. Red Cetrtek. — Petek, 11. novembra: zaprto. — Sobota, 12. novembra: Don Kihot. Premiera. Premierski abonma.

Mariborsko gledališče

Sreda, 9. nov.: Zaprto. Cetrtek, 10. nov. ob 20: »Boccaccio«. Red C. Petek, 11. nov.: Zaprto. Sobota, 12. nov. ob 20: »Prevara«. Krstna predstava.

Standerkerjeva nova drama »Prevara« je sicer vzeta iz kmečkega življenja, vendar je namenjena tudi mestnim slojem, zlasti onim, ki izhajajo iz kmečke rodne grude, kakor tudi onim, ki sicer nimajo prilike poznati globine in sence rodninskega življenja na kmetih. Sicer pa prvi povod te drame prihaja iz usode kmetijskih proletarcev, živeti v mestu.

PRODAJALKA, dobro izvežbana v trgovini z mešanim blagom, pridna, poštna, ki se ne boji dela ter zna in hoče delati tudi gospodinjska in razna hišna dela — se takoj sprejme. — Ponudbe upravi »Slov. doma« pod št. 17.540.

Svojevrsna bolezen

Na Dunaju je svoj čas živel svojevrsen čudak, Kieselak po imenu, ki je imel čudno navado: kamorkoli je prišel, povsod je z velikanskimi črkami napisal svoje ime. Zaradi tega je postal tako znamenit, da je prešel kar v pregovor in sčasoma postal legendarna osebnost, o kateri je krožilo vse polno najrazličnejših in najneverjetnejših zgodb.

Wendar Kieselak ni bil edini, ki je trpel na tej bolezni. Takih Kieselakov je tudi pri nas vse polno. Kamorkoli stopiš, povsod najdeš najrazličnejše sledove ljudi, ki so se kdaj mudili na tistem kraju. Naj bo na stolpu, na klopi v parku, na visoki gori, v podzemski jami, v gozdu ali celo na kraju, ki ima preveč zoprni duh, da bi ga imenovali — povsod so vrezana in napisana najrazličnejša imena in drugi napisi, ki so včasih do skrajnosti neokusni.

Čudno navado imajo že nekateri turisti. Ni jim dovolj knjiga, ki je v vsaki planinski koči na razpolago, da se zapišejo vanjo, temveč mislijo, da je neobhodno potrebno podpisati se tudi na steno ali strop vsake planinske kočice.

Najbolj znani kot ovekovčevalci svojih imen in srčnih čustev pa so seveda zaljubljeni. Dovolj zgornje priče za to so klopee v parkih in debela v gozdu, ki so polna najrazličnejših imen, kratke, s puščami prebodene srce, datumov in drugih neumnosti. Pojdi v katerokoli gozd, na Rožnik, Golovec ali kamorkoli, na vsakem drugem deblu boš našel najrazličnejše podatke o zadnjih sestankih najrazličnejših ljudi. In ko se takole sprehaš po gozdu, večkrat naletiš na prizorček, kakršnega kaže slika: »on« z vso vmeno in odločno moško energijo dolbe z nožem v drevesno skorjo začetnico svojega in njenega imena, »ona« pa s prav posebnim zadoščenjem opazuje vsako njegovo potezo. Niti malo pa pri tem ne eden in drugi ne pomisli, da deblo tudi čuti in da bi se njima tudi ne zdelo prijetno, če bi jima kdo začel z nožem rezati jermene s hrbita. Le prerado se seveda zgoditi, da ostanejo srca v deblu in začetnice pod njimi vidne še dolgo potem, ko je plamen »ljubeznice« že zdavnaj ugasnil. Večkrat se seveda tudi zgodi, da kdo pod te napise vdolbe kakšno duhovito opazko. Svoj čas je bil na nekem deblu v Tivoliju prilipljen svojevrsen napis in prav škoda je, da ga je tako kmalu uničil dež in veter. Duhovit hudomušnež si je zaljubljenec, ki mislijo, da morajo na vsakem deblu oznanjati svetu svojo ljubezen, takole privoščil:

Zapomnite, zaljubljena si tesla,
ki vas pot gotovo sem zanesla,
da vam srce gorelo bolj ne bo,
če boste ga zarezali v drevo.
Pa tudi to je prav vseno,
če svet takoj ve ali ne,
da si z bodočo svojo ženo
danes spet tukaj klatil se!

Kaj sili take in podobne ljudi, ki so po veliki večini še sami zelenci, da povsod ovekovčajo svoja imena, ni težko uganiti. Že star pregovor pravi: »Kjer se osel valja, tam dlako pusti«, in ljudska modrost ima navadno prav, prav gotovo pa jo je

pogodila v tem primeru. Poleg tega, da bi ti ne pridipravi prejeti poštno kazen, če bi jih pri njihovem škodljivem delu zasačil gozdni čuvaj, bi jih bili brez dvoma veseli tudi psihiatri, ki se zanimajo za razne duševne bolezni.

Zalostno pa je, da se je pri nas silno razpasla tudi ostudna navada pisanja po straniščih in po raznih drugih javnih lokalih. Kaj vse spravijo nekateri tako imenovani normalni ljudje na stene teh prostorov, je nekaj neverjetnega. Ne samo, da dajejo le-tod duška svojim političnim čustvom in svetovnemu nazoru, kar je skrajno neokusno, ne, neka nepojmljiva strast jih žene, da izlivajo sem vso gnojnico, v kateri se koplje njihova umazana fantazija. Proti tem ljudem, ki so največji pohujševalci in ki dajejo tujcem o nas svojo sodbo, bi morale naše oblasti najstrožje postopati v primeru, da katerega zasledijo, obenem pa tudi skrbeti, da vsak tak napis čimprej izgine.

Če bo razumela. Zenska: »France, celo vsako drevo dobi spomladi novo obleko...« Možek: »Seveda, draga Urška, a si jo samo napravi.«

Zamenjala sta. Ali vodi tvojo pravdo še vedno advokat, ki stanuje v tvoji hiši. — Se vedno, samo s to izpremembo, da sem njegov podnajemnik zdaj jaz.

Pravi namen olimpijskih tekem

„Biti morajo le sredstvo za nekaj višjega, važnejšega, sredstvo, da postane človek plemenit“

Organizacija olimpijskih tekem ni tako enostavna, kakor bi se morda utegnili zdeti komu, ki te tekme samo od daleč gleda. Za prirejanje olimpijskih tekem je bil že davno ustanovljen poseben takojimenovani mednarodni olimpijski odbor, ki je do svetovne vojne vodil sam tudi strokovne priprave. Tako je leta 1896. priredil takšne tekme v Atenah, nato pa po vrsti leta 1900. v Parizu, 1904. v St. Luisu, 1908 v Londonu in 1912 v Stockholmu. Pri tem so mu seveda pomagale tudi športne zveze, ustanovljene v omenjenih krajih. Bilo je med tem časom tudi več olimpijskih kongresov, tako leta 1897. v Havreu, 1905 v Bruslju, 1906 v Parizu in 1913 v Lausani. Na njih so razpravljali o vprašanjih športne vzgoje, športne psihologije, higijene, tehnike telesnih vaj, umetnosti in književnosti.

Velike spremembe po vojni

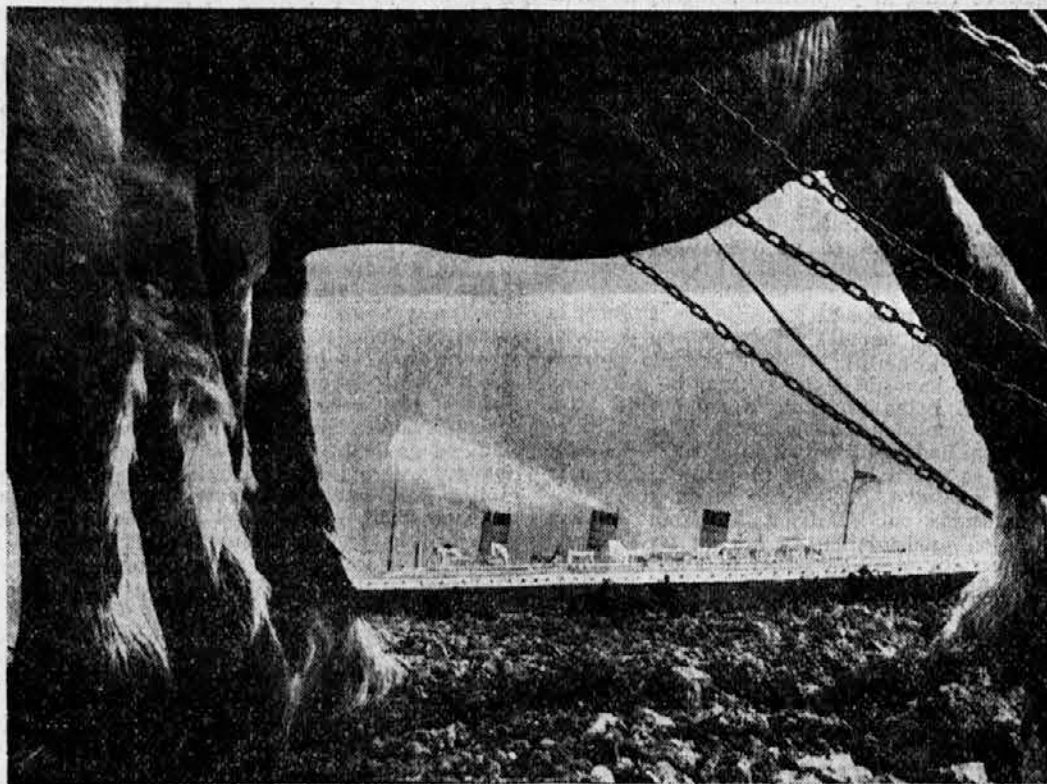
Po vojni, in sicer leta 1921. pa je prišlo do velikih sprememb. Mednarodni olimpijski odbor se je prostovoljno odpovedal, da bi v bodoče še vodil vse strokovne priprave in se sploh bavil s stro-

Vitezi iz severne Virginije pri starih viteških dvobojih

kovnimi vprašanji. Ta naloga je prešla popolnoma v roke mednarodnim Zvezam, katerih pravila so veljala za olimpijske tekme že od prvega početka. Sprito tega novega sklepa je bil izboljšan na kongresih 1921 v Lausani, 1925 v Pragi in 1930 v Berlinu pravilnik tekem, ki so ga pretresali že na kongresu 1914 v Parizu. Ta pravilnik se še vedno bolj izpopolnjuje.

Posledice teh velikih sprememb po svetovni vojni so bile v strokovnem oziru gotovo pomembne. Mednarodne športne zveze določajo vse tekme in vse panoge tekmovalstva, in sicer v sporazumu z izvršnim odborom Mednarodnega olimpijskega odbora. Prav tako je zdaj prepuščeno mednarodnim športnim zvezam, da določijo število prijav in tekmovalcev za vsako športno panogo, toda v mejah, ki jih določajo splošna tekmovalna pravila. Nadzorujejo tudi vse priprave in naprave na kraju, kjer se vrše tekmovalstvo, nadzorujejo strokovni del tekmovalstva, določajo sodnike in člane prizivnega razsodišča, sprejemajo pritožbe in o njih odločajo v zadnji stopnji.

Slika, kakršnih je malo: največji parnik sveta »Queen Mary«, slikan v pogledu med konjskimi nogami

Iz tega se dobro vidi, da so člani Mednarodnega olimpijskega odbora nekaka zveza med športnimi javnostmi v posameznih državah in mednarodnim odborom, zastopniki mednarodnih športnih zvez pa tvorijo nekakšno zvezo med mednarodnim olimpijskim odborom in temi zvezami. Narodni olimpijski odbori pa so spet vez med mednarodnim olimpijskim odborom in narodnimi športnimi zvezami.

Da je glede olimpijskih tekem bil dosežen v teh 40 letih, in posebej še po svetovni vojni tolikšen napredek, gre v prvi vrsti zaslugi složenemu sodelovanju med temi odbori in zvezami. Ta trikratna vez daje najlepše sadove, ker se številni sposobni ljudje vseh narodov vneto prizadevajo, da

da bi se med seboj spoštovali

in upoštevali drug pri drugem pravice in dolžnosti. S tem, da Mednarodni olimpijski odbor nima več strokovne odgovornosti za olimpijske tekme, pač pa je to odgovornost prepustil mednarodnim športnim zvezam, mu je ostalo mnogo časa, da se bavi tudi z drugimi stvarmi, kakor na primer z vseučilišči, zavodi in šolami in da tam razvija in goji telesno vzgojo ter pravilno poudari moralno vrednost športa v sodobni družbi.

Toda, ni še odstranjena vsa nevarnost, ki utegne le še priti v bodoče. Nebo ni čisto jasno. Dosti je še stvari, ki nam delajo v tem oziru precej skrbi in ki bi utegnile občutno škodovati moralni vrednosti tega velikega športnega gibanja. Odlični športniki, ki so dosegli sijajne uspehe, še vedno lahko nazadujejo. Uspehi in zmage vzbujajo nevoščljivost pri nekaterih, dostikrat pa zapeljujejo druge in jih kvarijo. Zato je neobhodno potrebno neprestano mladini ponavljati tisto, kar je dejal ustanovitelj olimpijskih tekem, namreč tole: Vsi športniki si morajo biti na jasnem in morajo pravilno razumeti, da so tudi olimpijske tekme, kakor vse druge športne tekme samo sredstvo za nekaj višjega, nekaj važnejšega, sredstvo za dosego plemenitosti in človekoljublja. Ta misel je vodila ustanovitelja modernih olimpijskih tekmovalanj, ko je s tolikšnim ognjem začel s tem vzvišenim poslom. Čimbolj pa so tekmovalci nadarjeni in sposobni, tem večji močisti, tem boljše so tudi njihovi uspehi, tem večja pa je tudi njihova odgovornost pred številno mladino, ki je še neizkušena in v njih gleda svoj vzor.

Fant, ki je jedel železo

V Edinburgu imajo zanimivega fanta, ki je res nekaj posebnega. Dečko je star 17 let in ima na vesti za svoja leta že kar precej hude grehe. Ker ga niso mogli drugače ukrotiti, so ga poslali v poboljševalnico. Pri tem, ko je razmišljal, kako bi se rešil te neprijetne »jetnišnice«, mu je padlo v glavo spet nekaj čisto svojevrsnega. Da bi začel z gladovno stavko, to se mu je zdelo menda že preveč navadno, nič posebnega. Izmišljal si je nekaj hujšega. Začel je požirati najrazličnejše železne predmete, ki so mu prišli pod roko. Prepričan je bil, da jih njegov želodec še kar dobro prenese, kljub temu pa da ga bodo prav gotovo takoj prepeljali v bolnišnico, čim bo povedal, kaj vse je pojedel. V enem samem tednu je pogoltnil okoli sto železnih predmetov, kakor zarjavele žebelje, gumbice in celo nekaj malih ključev. V bolnišnici so mu brž izprali želodec in se seveda zanimali tudi za vzrok, zakaj dečko počenja takšne neumnosti. Povedal je zdravnikom, da je to storil zaradi tega, da bi se rešil poboljševalnice.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 9. novembra: 12. Citri in mandoline (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Radij, kramel — 14. Napovedi — 15. Mladinska ura: Zgodovina glasbe (g. dr. Anton Dolinar) — 16.40 Vojna in mir v luči mednarodnega prava (g. Roman Rus) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nae. ura: Leposlovci Primorskega Zagorja (Arsen Vencelosi, knjiž. Zgb) — 19.50 Prirodopisni kotiček (g. prof. Fr. Pengov) — Orgelski koncert. Sodelujeta: g. prof. Pavel Rančigaj (orgel), g. prof. Vid Rudolfova (samospevi) — 21.15 Koncert na violoncelu, izvaja g. Cenda Sedelbauer, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Prema lahke glasbe iz restavracije »Emona«.

Drugi programi

Sreda, 9. novembra: Belgrad: 20. Ork. koncert, 20.30 Havaški kvartet, 21. Zab. koncert, 22.15 Kavarniška godba — Zagreb: 20. Plošče po željah, 20.30 Ljubljana. 22.30 Plesna glasba — Sofija: 19.30 Verdijeva opera »Rigoletto« — Pariz: 19. Pisan koncert, 21. Chopinov skladbe — Budimpešta: 20.16 Gledališki prenos, 22.40 Cig. orkester — Trst-Milano: 21. Komorna glasba, 22.35 Plesna glasba — Rim-Bari: 21. Gledališki prenos, Nemške postaje: Ves dan državna oddaja — Strasbour: 20.30 Cesar Frankov koncert.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Bobnanje pa je postajalo medtem vedno močnejše in glasnejše ter govorilo, da se mora nahajati Aristotica približno na isti višini kakor domačinska naselbina. Mornarje je komaj za daljši čas drževal v njihovem skrivališču, kajti vedno se je drznila kakava glava previdno navzgor. Istočasno pa se je nekoliko naprej pojavila jata čolnčev na prvem ovinku reke ter zaplula k ladji. Trenutek se je zdel resen in Antonio je ukazal svojim Fullahom, naj ponovno ustrele. To se je izkazalo za učinkovito: v prebivališču je nastala mrtvaška tišina, iz vasi pa je nasprotno zadonelo nezaporedno streljanje iz mišket.

To ni pomenilo nič hudega: le prijazen pozdrav dolgo pričakovani ladiji naj bi to bil. Vas Bangalor je pripadala po izpovedih Ali Bonga in pilota Krusom, obalnemu ribiškemu rodu, ki je obema trgovcema s sužnji ob Rio Pongo dajala priganjate ter so jo zaradi tega pustili v miru.

Kljub temu pa Antoniu ni bilo posebno ljubo, da bi prav zdaj sprejel domačine na krov. Ali Bongo mu je pa povedal srečni domislek: nekaj sodčkov ruma so privezali na odvišno jadrnico in jih spustili v reko. Takoj so pustili veslaji, da je Aristotica plula mimo, a deset čolnčev se je lotilo — pa ne brez pretepa — naloge, kako razdeliti štiri sodčke med seboj. Za zamolklo vpitje iz prebivališča se niso zmenili več.

Reka se je razširila v verigo morskim podobnih, a od reke namakanih naplavin. Vas je ležala kakor na otoku na gričku, nekako miljo onstran peščenih ploščadi. Čim se je pojavila ladija, je bobnanje spremenilo svoj ritem. Iz enoglasnega bom-bom, bom-bom je nastalo hitro, vztrajno ponavljanje:

Bonk, bonkti-bonk-bonk.

Bonk, bonkti-bonk-bonk.

Sedaj je zaviselo vse od tega, da prispejo še do Gallegovega usidrališča, štiri milje po reki navzgor. Pri trenutno počasni vožnji in plovi bi to zneslo uro, mogoče tudi dve, kajti tok je močno pomajal. Antonio je poslal dva Fullaha naprej in jima velel, naj držita pod ognjem iz neposredne bližine izhod iz prebivališča. Pod njunim varstvom se je Juanu posrečilo splezati naprej, da je razpel sprednjo pomožna jadra. Zaradi milje dolge odprte in mirne vode je

115

prišel prav veter od strani, medtem ko je bilo v ozki rečni strugi mrtvaško tiho. Kmalu je vozila ladija s precej večjo brzino.

Slo je za minute: nekoliko kasneje bi morali vreči sidro pod Gallegovo naselbino. Vso posadko pa bi morali skozi vso noč držati pod krovom v šahu. Tako pa je še v zadnjem trenutku zapihalo nekaj lahkih vetričev od strani v pomoč, da so napolnili v odličnih trenutkih sprednja jadra ter s tem pomagali k cilju. Sedemsto jardov pred obrežjem je vrgla Aristotica sidro.

Rečno pristanišče je merilo v premeru nekako miljo. Gallegova naselbina se je vlekla vzdolž reke, razprostranjena skupina barak za ograjo iz zabitih kolov.

Vrsta s slamo kritih hiš se je zaključila zadaj in se pripenjala na obronek. Črnci — moški in ženske — so mrgoleli vznemirjeni vsepovsod. Pred neko hišo na gričku se je Antonio zdelo, da vidi stoječega belca. Morda pa je bil Gallego le še pri življenju.

»Ferdinando, Gallegov poslodovca«, je rekel Jaume. »Mešane krvi, je izpljunil.

Antoniu se je zdelo nekaj redkega, da noben čoln ni priplul naproti ladiji. V pristanišču ni bilo videti niti enega čolna, pa naj je gledal kakorkoli. Na vsak način je to položaj poenostavilo. Antonio je ukazal oba kitasta čolna, ki sta bila privezana v sredini ladje, spustiti v vodo ter z vrvmi privleči do kljuna. Sollerja, ki je bil od jutra privezan na jambor, so odvezali. V razburjenju zadnjih pet ur so nanj kar pozabili. Odgledal se je z nesigurnimi koraki preko krova ter zahteval stokačjo vodo. Ko je videl premikanje čolnov, je moledujoče prosil, naj ga obdrže na krovu. Moral je namreč slišati, da je bil Gallego mrtel. Predvsem ga pa je sončna pripeka spravila skoraj ob um. Kmalu se je pokazalo, da ga ne bo mogoče spraviti za posredovalca pri posadki. Treba se je bilo torej pogajati s kapitanom ali s Polifemom. Po brezštevilnih pripravah in zagotovilih se je don Ramon, očitno ga je bil spravil k pameti Polifem, izjavil pripravljenega, da se pojavi na krovu.

Dogodki zadnjih osemindesetih ur so mu šli silno na živce. O njegovem širokoustnem bitju ni bilo več sledu. Mežikajoč je stal na soncu v preznojeno svileni obleki, iz katere se je barva že čisto posušila. Pri vsem tem pa je bilo smešno videti, kako hitro se mu je vrnila prirojena lastnost, namreč nesramnost najvišje vrste, ko je izvedel, da bo skupaj s posadko šel na kopno.

Antonio se je delal tako, kakor da bi hotel najti pot do kompromisa. »Kot protiuslugo za prosti odhod«, je sklenil, »pričakujem od vas, da boste položaj pri gospodu Gallegu prikazali tako — torej kar se da ugodno zame!«

»Gotovo, gospod, se bo zgodilo. Z vso točnostjo, zanesite se! Vaš veliki pogum in ljubka skrbnost bosta našli resnično dobro besedo. Moja častna beseda!«

»Potem recite vašim ljudem, kakor sva se domenila, naj položijo

orožje na krov ter oddidejo mož za možem na čolno. Vi kot vitez pa lahko ohranite svoj meč.« Ker pa je kapitan omenjeno orožje jutraj pri naglem begu iz skladišča izgubil, je bila ta zadnja ugodnost enostavna zloba in zasmehovanje. Don Ramon se je zdrznil, poskušal odgovoriti, a se je potem spomnil nekaj boljšega ter se umaknil v spodnje prostore.

Minulo je nekaj časa. Cestokrat je bilo čuti pritajeno smehljanje skozi vhod prebivališča. Nato pa so začeli ljudje s precejšnjo naglico metati navzgor orožje.

»Drug za drugim«, je rekel Antonio. »Pri prvem znaku...«

Ni bilo treba groziti: ljudje so se stiskali na zares neverjeten način pri izhodu. Mož za možem so prihajali iz prebivališča, da so jih menjale nakladali na čolna, kjer so se vsedli na prečnih klopih. Nekateri z vezanimi krvavimi nogami so gledali posebno zbegani. Bili so tisti, ki so naselili na Juanove steklene črepinje. Kača izstopajočih, kakor tudi čolna so bili stalno pod samokresi in mušketami. Ker je bilo treba v celem osemindvajset mož naložiti, je trajalo približno pol ure, trideset minut, kakor jih Antonio v takem napetem ozračju še ni nikdar doživel. Polifem in kapitan sta prišla zadnja na vrsto. Oni je nosil še vedno vorigo s kroglo, ta pa si je zapel okrog pasu lovsko bodalo, ki pa mu je bilo mnogo predolge.

Tok se je medtem zaobrnil, da je kljun ladje sedaj stal v smeri rečnega loka. Na znak so odrezali napete vrvi, da je plima odnesla obadva čolna stran od dvojarmornika. V trenutku so že prevzeli petdeset jardov, preden so potniki v svoji trudnosti in presenečenju sploh zapazili, kaj se je zgodilo. Takoj nato se je začel silen boj za vesla, medtem ko je z ladje zadonelo rogajoče triumfiračje vpitje ter je nekaj divjih strelcov, ki jih Antonio ni mogel preprečiti, zaplenilo vodo poleg čolnov. Polifem je pokazal skriti samokres in ustrelil nazaj. Vpitje, kletve in grožnje so zadoneli v divjem medsebojnem prerekanju, a čolni so veslali v naglih pospešenih udarcih, kakor le hitro so mogli, iz območja strelcov ter pristali v pristanu pri barakah.

Ni bilo treba posebej misliti, da bodo takoj poskušali izvršiti nov napad. Antonio je računal tudi z zmešnjavo, ki bo pri njih nastala, če bodo izvedeli o Gallegovi smrti. Ta čas se je sklenil omejiti le na obrambo. Seveda ni smel tega čakanja zamenjati z brezdeljem. Prišel je na misel, da je treba hladno soditi in biti čuječ, padlo mu je v glavo, da bi mogel neusmiljeno postopati. Gol se je umaknil in zliel nekaj posod vode na se. Nato je spil požirek konjaka in vtaknil v usta za pomirjenje črno cigaro. Tudi pri njegovih ljudeh se je veselje do življenja spet zbudilo potem, ko je vsakemu dal nekaj hrane in povrh še krepak požirek ruma. Pod Jaumeem nadzorom so morali razpeti ladijske mreže, medtem ko je sam z Ali Bongom pripravil na strel male topove, sredi ladje.